

IRODALOM.

Ravasz László: Látások könyve. Beszéddek, elmélkedések. Az Út kiadása. Kolozsvár. 1917. 352. l. Ára 12 K.

A prof. egyházi beszéd irodalma újabban nagy termékenységet mutat. Különösen a ref. írók szinte versenyre kelnek e tekintetben. A háború nem állította meg eddig ezt az irányzatot, sőt gazdagította a különböző háborús irányú beszédekkel. Természetes, hogy az egymás után kötetszámra szaporodó beszédek nem mind egyenlő értékűek. Sőt általában úgy látszik, mintha bizonyos bágyadság és kimerültség jellemezné irodalmunknak ezt az irányát. A régi, megszokott és sokszor feldolgozott témák többé kevésbé változtatott hangon, színben és alakban kerülnek a nyilvánosság elé. Kevés kivétellel mind kizárólag a biblia légkörében mozognak s azon kívül a fejlődő élet igényeivel nem törődnek. A kevés kivételek pedig éppen az ellenkező tulásba mennek át. Az újabban fölvetődő sociális áramlatok ragadják magukkal s a demagógia kedvéért kockára teszik a biblikus kereszténységet.

A Ravasz László beszédei egyik irányzathoz sem tartoznak. Ezekben a legszerencsésebben egyesül az ó az újjal. Ő nem a dogmák pergamenjével letakart székesegyházak misztikus homályában beszélő prédikátor, ki nem törődik az élet és természet üde szabad levegőjével; nem is a radikális utcai szónok, ki a hangzatos jelszavaktól elvakítva megfeledkezik a vallás és egyház történelmi alapjairól. Ő az a nyugodt, méltóságteljes pap, aki az evangélium ó-borát új tömlőkben tudja a világ elébe tárni. Az a munkás, aki a régi gyepűt nem bántja, de a rajta támadt hézagokat gondos kezekkel kipótolja. Az az építő, aki nagy kegyelettel áll meg az ősök által emelt templomok mellett, de a rajtok támadt repedéseket és a vihar által megrongált falaikat helyreállítja.

Nem a véletlen, hanem az öntudatosan rendező kéz munkája, hogy a kötet élén éppen „Kálvin és a kálvinizmus” című nagyobb-szabású tanulmány áll. Ezzel az író mintegy kitarja a saját hit- és lelkivilágát az olvasó előtt. Előre bocsátja hitvallását s ezzel ő maga adja meg a szempontot, amelyből elmélkedéseit és beszédeit nézni kell. A kálvinizmus ősi talaján áll. Abból feladni vagy elidegenítenni egy talpalatnyit sem enged. Ellenben *azt művelni, virágzóbbá és termékenyebbé tenni*: ez minden igyekezete s egész lelkével ennek a munkása. Kálvinnak szinte rajongó tisztelője, kit

a genfi máglya mellett is nagynak lát, ki „foltot“ és „bélyeget“ is kész hordozni Isten ügyeért, de az ő homlokán ez a bélyeg is többet ér, mint sok jámbor szent fején a glória. Később beszédei közben is minden alkalmat megragad, ha a kálvinizmusnak egyik vagy másik alaptételére kitérhet, hogy azt hallgatói lelkébe bevésse.

Azonban az ő Kálvinizmusa még sem az az elfogult, erőszakos és nyers kálvinizmus, amely maga mellett más véleményt nem tűr, más igazságot elismerni nem akar. Az ő kalvinizmusa nem az a merev rendszer, mely a kizárólagosság elvén épülve, tagadja minden más irányzatnak a létjogosultságát. Ő követi Kálvint, de nem dob követ azokra, akik vele nem egy úton járnak. Sőt híven a protestantizmusnak a hit és lelkiismeret szabadságában kifejezett alapelvehez és híven az életnek különböző formákban, színekben és hangokban megnyilatkozó örök törvényéhez, kellően megbecsüli és értékeli az ellenkező véleményt, az elérő felfogást. Nagyon szépen juttatja kifejezésre ezt a lelki sajátágát, ezt a finoman megkülönböztető értelmi erejét a „Négy árva“ (56. l.) és „Hiszek egy keresztyén közönséges anyaszentegyházat“ (226.) című beszédekben. Az utóbbiban mondja: „A különböző egyházak különböző történeti missziót végeznek és a keresztyén életnek különböző típusait alakították ki.“ „Tolsztojnak épp úgy megvan a létjogosultsága, mint Dávid Ferencnek.“ „Minden egyházi alakulat jogosult, amelyik történelmileg meggyökerezik és minden szakadás igazolt, amelyet az illető egyház feleslegessé nem tudott tenni.“ (232. l.)

Egy ilyen léleknek „hét évi igehirdetői és előadói termékét“ találjuk a vaskos kötetben, melyben három fő cím alá (I. Beszéd, elmélkedések. II. Prédikációk. III. Harangszó) vannak beosztva a dolgozatok. Mindenik beszédben az író harmonikus lelkének egy-egy darabját látjuk. Apró, kis sugarak, amelyek egy kévébe kötve, messze világolnak. Tárgyait az idő és az alkalom adja meg, de azok az ő sajátágos meglátásában és egyéni feldolgozásában kerülnek a nyilvánosság elé. A kereszteleésnél, az esketésnél és temetésnél épp úgy van mindig valami mondanivalója, mint a nagyobb egyházi ünnepélyeken. Amit mond, abban mindig van valami új és meglepő, ami a hallgatót magába ragadja. Beszédeit nem a köznép, hanem intelligens közönség előtt mondta. Ez a körülmény, párosulva az írónak különben is magasfokú intelligenciájával, bizonyos magaslatra emeli őket, ahová csiszolatlan elme nem mindig tud fölemelkedni. Nem valók azoknak, akik teinek italával táplálандók. Külön kell megemlékeznünk az író nyelvéről. Olyan kincs az, amelyet tanulással és gyakorlattal megszerezni alig lehet. Az egy külön isteni adomány. Ennek az adománynak a birtokában könnyen megtalálja minden érzésnek és minden gondolatnak a megfelelő színt és hangját. Művész, aki mindig disztíngvált és választékos formákban jelenik meg a közönség előtt.

Hasonlatai, melyeket bőven használ, a legtöbbször újak és sokat mondók. Ezért élvezettel és gyönyörrel olvassuk. A legridegebb dogma s a legsötétebb koporsó az ő meglátásában és feldolgozásában bizonyos szint és világosságot kap.

Egyszóval, dogmatikai felfogása előttiünk idegenszerű, de ettől eltekintve a legmelegebben ajánljuk olvasóink s különösen lelkészeink figyelmébe e könyvet, mert mindenik beszéd valóban bizonyoságtétel arról, hogy miképen lehet régi igazságokat modern irodalmi formába öltöztetni.

V. A.

Dávid Ferenc füzetek. XI. szám. Szerkesztők: Péter Sándor és Ürmösi József. Kiadják: A székelyudvarhelyköri unitárius egyházközségek és lelkészek. Kapható: A hom.-szentpáli és városfalvi unitárius lelkészi hivataloknál.

Ez a füzet két részből áll. XVI oldalon van az 1918. évre szóló Naptár és azután 32 oldalon népies elbeszélések, erkölcsi tanítások, versek és imádságok. A szerkesztők helyes gyakorlati érzékére vall e kis füzet egybeállítása, amely mindenképpen jó szolgálatot tesz mind a köznépnek, mind a mi ügyünknek. Ezért sokkal nagyobb figyelmet érdemel, mint amekkorában eddig részesült. V.

Ürmösi József. „A tartós béke munkálása és a lelkészi hivatás.” Kiadja a Magy. Szt. Korona Orsz. Békeegyesülete. 1918. 34 l. Ára 1 K.

A szorgalmas és ágilis írónak e füzetében élénk tollal van kijelölve a lelkésznek a béke munkálására irányuló hivatása. A saját érveit a magyar békeapostolok nyilatkozataival is támogatja. Kellemes és tanulságos olvasmány. Gyakorlati eredménye is lesz, ha megszívlelik az arra hivatott lelkészek. V.